

Posudek školitele na bakalářskou práci Alexandry Mondekové „Vývoj celkovej úmrtnosti a úmrtnosti na vybrané príčiny smrti v českých a slovenských krajoch od roku 2001“

Bakalářská práce Alexandry Mondekové „Vývoj celkovej úmrtnosti a úmrtnosti na vybrané příčiny smrti v českých a slovenských krajoch od roku 2001“ má celkový rozsah 115 stran včetně příloh. Textová část práce je strukturována standardně a je rozdělena do šesti základních kapitol včetně úvodu a závěru. Doplňují ji seznamy obrázků, tabulek, zkratk, použité literatury a zdrojů dat a seznam příloh.

Autorka si ve své bakalářské práci klade dva hlavní cíle. Prvním cílem je zhodnocení a porovnání vývoje celkové úmrtnosti v Česku a na Slovensku na úrovni krajů v období 2001 až 2018. Druhým cílem potom je zjistit nejčastější příčiny úmrtí v obou státech a analyzovat jejich vývoj na regionální úrovni.

Práce je rozdělena do šesti kapitol. Po úvodní kapitole, kde autorka představuje téma a stanovuje cíle práce a výzkumné otázky, následuje kapitola popisující relevantní literaturu. Třetí kapitola čtenáře seznamuje s použitou metodikou a zdroji dat. Vlastní analytickou část práce pak tvoří čtvrtá a pátá kapitola. Autorka nejprve ve čtvrté kapitole popisuje vývoj celkové úmrtnosti v krajích Česka a Slovenska a v páté kapitole se potom věnuje analýze nejvýznamnějších příčin smrti v českých a slovenských krajích. V závěru jsou následně hlavní výsledky předchozích kapitol shrnuty.

Alexandra Mondeková si pro svou práci zvolila aktuální téma, při jehož zpracování prokázala schopnost samostatně pracovat a orientovat se ve studované problematice. V teoretické části práce shromáždila relevantní literaturu. Pro vlastní analýzu byly vzhledem ke zvoleným územním jednotkám správně použity víceleté průměry použitých ukazatelů. Autorka zde zpracovala poměrně velký datový soubor, na který korektně aplikovala v metodice popsany postup a spočetla řadu demografických a statistických ukazatelů. Také formální stránka práce je na velmi dobré úrovni s výjimkou těch tabulek (viz tab. 17, 19, 26 a 28), které jsou rozděleny a zalomeny na dvě stránky.

Z hlediska obsahu je však práci potřeba vytknout také určité nedostatky:

1. U popisu konstrukce úmrtnostních tabulek ly je chybně definováno jako „tabuľkový počet dožívajúcich v poslednej vekovej skupine“ (str. 21), počet dožívajúcich je vždy v přesném věku.
2. Použití přímé standardizace je v práci vysvětleno potřebou eliminovat vliv věkové struktury srovnávaných krajů, to by ale umožňovala i nepřímá standardizace, rozhodnutí o tom, kterou standardizaci je možné použít, závisí především na dostupných datech (str. 23).
3. Autorka občas zapomíná, že hodnoty některých ukazatelů mohou být v důsledku malého počtu událostí významně ovlivněny náhodností (viz odstavec komentující rozdíly v úmrtnosti ve věku 0 na str. 44).
4. V kapitole 4.4 (str. 47) je uvedeno, že „z doterajších zistení vyplýva, že pozitívny vývoj úmrtnosti súvisí so zlepšujúcim sa zdravotným stavom obyvateľstva, ktorý má priamu väzbu na vývoj úrovne poskytovanej zdravotnej starostlivosti (Rychtaříková, 2004).“ To ale není na základě vlastní analýzy možné potvrdit ani vyvrátit, protože se tím autorka v práci nezabývá a ani to není předmětem předkládané bakalářské práce. Dále je v této kapitole uvedeno, že „jednotlivé dôvody“ (způsobující rozdíly v úrovni úmrtnosti mezi krají) „môžu byť aspoň čiastočne vysvetlené pomocou analýzy príčin úmrtí“. Analýza příčin úmrtí ale pro vysvětlení pozorovaných rozdílů nestačí, umožní jen situaci detailněji popsat, studium důvodů opět není předmětem práce. Zbytečné jsou pak poslední dvě věty této kapitoly („Aj keď je priestor formálne spojený s geografickými jednotkami, tak v skutočnosti odráža mnohostranné a meniace sa štruktúry (Spijker, 2004). Je teda zrejmé, že v tomto prípade, sú

sledované ukazovatele komplexnejšie a budú súvisieť s viacerými odlišnými faktormi v každom kraji.“), pretože zase nevyplývajú z vlastnej analýzy prezentovanej v textu a presahujú zaměření práce.

5. V případě aterosklerózy pozorujeme extrémní rozdíly v intenzitě úmrtnosti mezi slovenskými kraji s nejnižší a nejvyšší intenzitou úmrtnosti (viz obr. 33 a obr. 35), které pravděpodobně indukují (pokud byly ukazatele správně spočteny) významné regionální odlišnosti v kódovací praxi, nic takového není v práci komentováno. Podobnou anomálii registrujeme i v případě ostatních příčin smrti v příloze 3.

V práci nalezneme také určité nedostatky formálního charakteru (např. nejednotnost používání jednotek v názvech obrázků a tabulek – např. rozdíl u obr. 1 a 2). Objevují se zde nepřesné formulace nebo výrazy (např. příspěvky věkových skupin bez uvedení k čemu, poměrně často vývoj nebo hodnoty bez doplnění čeho, formulace „takmer vo všetkých krajoch Česka“ na str. 88 znamená v 8 krajích ze 14), či nepřesné citace (např. Langhamrová et al., 2014 na str. 19 a 47).

Závěrem lze konstatovat, že bakalářská práce Alexandry Mondekové „Vývoj celkové úmrtnosti a úmrtnosti na vybrané příčiny smrti v českých a slovenských krajích od roku 2001“ splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci. Proto ji doporučuji přijmout k obhajobě.

V Praze dne 24. 8. 2020

RNDr. Boris Burcin, Ph.D.
školitel